

PM

*Socialnämndens
ansvarsutövande 2017*

Botkyrka kommun

*Tobias Björn
Ebba Lind
Helena Richardsson
Emma Ekstén
Isabelle Panasco*

Mars 2018

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Kommunens revisorer ska varje år uttala sig i frågan om ansvarsfrihet för nämnder och styrelse samt enskilda ledamöter i dessa. För att möjliggöra bedömningar och skapa en tydlig grund för dessa anger kommunallagen att all verksamhet ska granskas årligen.

En viktig del i den årliga granskningen är att bedöma om nämndens eller styrelsens ansvarsutövande är tillfredsställande. Med ansvarsutövning avses nämndens eller styrelsens aktiva åtgärder för att styra, leda, följa upp och kontrollera verksamheten. Ett effektivt ansvarsutövande förutsätter att det finns system och rutiner som stödjer nämnden i dess arbete.

Enligt kommunallagen ska nämnderna var och en inom sitt verksamhetsområde se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten och att kontrollen inom nämnden är tillräcklig.

Mot bakgrund av ovanstående har PwC fått i uppdrag av de förtroendevalda revisorerna att granska ansvarsutövningen inom kommunens nämnder. Resultatet av granskningen har diskuterats vid ett sammanträffande mellan förtroendevalda revisorer samt nämnd- och förvaltningsledning.

1.2. Genomförande

Den årliga granskningen av ansvarsutövande har genomförts enligt följande arbetsmodell:

- Analys/verifiering av grunddokumentation
- Avstämning/diskussion med nämnd och förvaltningsledning
- Upprättande av PM
- Avstämning och diskussion med kommunstyrelse/kommunledning
- Uppföljning av resultat/underlag kring fördjupande revisionsprojekt

I årets granskning har särskilt fokus lagts på analys och diskussion kring:

- Årsredovisning
- Lägesrapporter
- Framtidsperspektiv

2. Resultat

2.1. Sammanfattad bedömning

Den sammanfattande bedömningen är att det i huvudsak finns ett strukturerat system för styrning och ledning samt uppföljning och kontroll som omfattar nämndens samlade verksamhetsområde. Vi ser positivt på att nämnden har måttsatta mål för huvuddelen av sina mätbara mål för verksamheten.

Nämnden klarar inte budgetramen. Prognossäkerheten har dock varit god och underskottet prognosticerat redan från T1. Underskottet härleds till lägre statliga ersättningar för ensamkommande. Under 2018 är det vår bedömning att nämnden behöver vidta åtgärder och anpassa verksamheten efter gällande förutsättningar för att undvika upprepade underskott. Vi kan konstatera att åtaganden, mål och indikatorer samt genomförda åtgärder för att nå dessa kommenteras på ett tillfredsställande sätt i nämndens årsredovisning. Vi kan konstatera att det finns måttsatta mål för en betydande del av nämndens mål, vilket vi ser som positivt.

Socialförvaltningen har ett pågående förbättringsarbete avseende intern kontroll och har redan för 2017 utvecklat ett flertal verksamhets-specifika kontrollmål, vilket vi ser som positivt och bidrar till verksamhetsstyrningen. Några av kontrollpunkterna kräver förbättring till kommande år, bl a ”representation”, och ”övervägande av vård för barn och unga placerade på HVB och familjehem”.

Vår bedömning är att nämnden vidtagit åtgärder för att styra, följa upp, kontrollera och rapportera tilldelat uppdrag samt att redovisat resultat delvis är förenligt med fastställda mål.

2.2. Nämndens årsredovisning

2.2.1. Ekonomiskt resultat

Nämnden redovisar ett budgetunderskott om 16,4 mnkr, vilket innebär att den av kommunfullmäktige fastställda ramen inte har klarats.

Förklaringen till att nämnden inte klarar budgetramen är, enligt årsredovisningen, de nya lägre statliga ersättningsnivåerna för mottagande av ensamkommande barn som trädde i kraft 2017-07-01. Vidare uppges att budgetöverdraget ytterligare förstärktes av det faktum att sektionen för nyanlända till viss del varit underfinansierad under året. Ännu en bidragande faktor uppges vara ökade kostnader för försörjningsstöd till samma målgrupp. Vid revisionens träff med nämnden uppgavs att nämnd och förvaltning arbetet med att få ned kostnaderna för hantering av ensamkommande, dock utan att lyckas minska dem i den grad som önskats. Detta uppges medföra stora utmaningar även inför 2018. Försörjningsstöd till övriga medborgare i kommunen är den verksamhet som gör det största budgetöverskottet vilket, enligt årsredovisningen, uppges bero på ett minskat antal försörjningsstödstagare. För övrig verksamhet rapporteras att nämnden har en budget i balans.

Noterbart är att förvaltningens totala kostnadsnivå är lägre än föregående år; att nettokostnaden ändå är högre än både budget och föregående år orsakas framför allt av minskade intäkter för återsökningar från Migrationsverket.

2.2.2. Prognossäkerhet

(Mnkr)	Nettobudget	Prognos T 1	Prognos T 2	Utfall 2017	Avvik i %	Prognosfel i T 2 i %
	593,5	-15,3	-17,2	-16,4	3	0,13

Den procentuella budgetavvikelsen är 3 procent. Prognosfelet är 0,13 procent.

- Vid T1 prognostiserades ett underskott om 15,3 mnkr, bland annat till följd av höga kostnader inom sektionen för ensamkommande.
- Vid T2 prognostiserades ett underskott om 17,2 mnkr. Förklaringen till det negativa resultatet och de under året skiftande prognosnivåerna för verksamhet 14 – Flyktingåtgärder - står att finna både i budgetförutsättningar och förutsättningar som ändrats löpande under året.

Protokollförd uppföljning av ekonomin har skett i nämnden fem gånger under året, vilket är fler än de obligatoriska och kommunövergripande tertialuppföljningarna som framgår av kommunens redovisningsreglemente. Utöver delårsrapporterna och årsredovisningen för år 2016 genomförde nämnden ekonomiska månadsrapporter två gånger under året. Vid månadsrapporterna presenteras en helårsprognos för nämndens ekonomi. Av reglementet för budgetansvar och attest framgår att det åligger nämnden att kontinuerligt hålla sig underrättad om såväl kostnader och intäkter som verksamhetens utveckling. Vi bedömer att ovanstående rapporteringsfrekvens är tillräcklig. Det sammantagna prognosfelet i T2 uppgick till 0,8 mnkr motsvarande 0,13 procent. Procentuellt var prognosfelet inte så betydande. Sammantaget bedömer vi att nämndens prognossäkerhet är god.

2.2.3. Verksamhetsmässigt resultat

Vid protokollgenomgång kan vi se att uppföljning av måluppfyllelse skett under 2017 i samband med delårsrapporterna. Prognoser lämnades för helårsuppfyllandegraden för vissa mål, dock inte för alla.

Nämnden redovisar i sin årsredovisning bidraget till mål och budget 2017 kommunövergripande målområden via åtaganden, nämndmål och indikatorer. Detta utifrån den sk trafikljusmodellen. Nämndens egen utvärdering visar att två av målområdena har måluppfyllelsen god, övriga fem godtagbar. Samtliga åtaganden är uppfyllda eller delvis uppfyllda. Resultatet bedöms vidare av nämnden vara en uppåtgående trend jämfört med föregående år inom 12 delområden och oförändrat trend inom sex delområden. Sju delområden har en negativ trend. Även brukarundersökningarna påvisar enligt rapporteringen i årsredovisningen ett tillfredsställande resultat med en uppåtgående trend. Arbete har även pågått kring utvecklande av YAP (Youth Advocate Programmes) och vid slutet av året ökade andelen e-ansökningar inom ekonomiskt bistånd, vilket nämnden bedömer vara positivt. Områden där nämnden rapporterar att det finns förbättringspotential är användandet av genomförandeplaner i ärenden samt utredningstiden för barnutredningar där nämnden inte når uppsatt målnivå.

Vi kan konstatera att åtaganden, mål och indikatorer samt genomförda åtgärder för att nå dessa kommenteras på ett tillfredsställande sätt i nämndens årsredovisning. Vi kan konstatera att det finns måttbara mål för en betydande del av nämndens mål, vilket vi ser som positivt.

2.3. Lägesrapporter

2.3.1.1. Mål- och kvalitetsarbete

I nämndens årsredovisning finns en uppföljning och resultatredovisning av de kommungemensamma målen i mål och budget 2017 och nämndens åtaganden utifrån dessa. En aggregerad sammanställning av måluppfyllelsen kring dessa mål finns i kommunens samlade årsredovisning.

Arbete med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet uppges har pågått under året och i kvalitetsberättelsen framgår att analysen från 2016 års arbete resulterat i att nya mål lyfts in i verksamhetsplaner och internkontrollplanen för 2017.

I årsredovisningen rapporteras att personalomsättningen inom förvaltningen har minskat, även avseende socialsekreterare. Förvaltningen uppges även ha lyckats tillsätta ett antal vakanta tjänster med tillsvidareanställd personal. Dessa tjänster uppges tidigare ha bemannats via konsulter.

I medarbetarundersökningen rapporteras förvaltningen få lägre resultat avseende HME, MI och delaktighet och inflytande under året jämfört med föregående år. Vidare finns det skillnader mellan förvaltningens olika verksamheter, där det uppges att vissa verksamheter fått betydande lägre resultat än de övriga verksamheterna vilket således påverkat helhetsbedömningen för förvaltningen. Enligt uppgift i årsredovisningen har handlingsplaner upprättats för de verksamheter där resultaten i medarbetarundersökningen varit mindre bra.

I kvalitetsberättelsen presenteras resultatet av förvaltningens arbete med avvikelser inklusive lex Sarah, samt andra delar av förvaltningens egenkontroll. Här finns också korta referenser till olika granskningar och rapporter samt till de årliga brukarundersökningarna och annan jämförande statistik. En sammantagen analys av kvaliteten i socialförvaltningens verksamhet innebär att det som lyfts fram i kvalitetsberättelsen enligt årsredovisningen vägs samman med andra delar som ingår i årsredovisningen. Även förvaltningens omvärldsanalys ses som en del av den samlade kvalitetsredovisningen.

I övrigt hänvisas till kommentarerna i delavsnittet om det verksamhetsmässiga resultatet för 2016.

2.3.2. Intern kontroll

Det är nämnden, som enligt kommunallagen, har det formella ansvaret för den interna kontrollen. De förtroendevalda revisorerna ska årligen bedöma om nämnden har ett fungerande system för intern kontroll.

Nämnden antog i januari 2017 en plan för intern kontroll för 2017. Planen har genomförts och återrapportering har skett till nämnden i februari 2018. Nämnden har beaktat de föreslagna kontrollmomenten i den kommunövergripande planen för intern kontroll som

fastställt av kommunstyrelsen. Nämnd- och förvaltningsspecifika kontroller ingår även i planen, utifrån genomförd risk- och väsentlighetsanalys. Av totalt 24 kontrollerade områden är tio grönmarkerade (bra), åtta gulmarkerade (ok, men behöver förbättras), tre områden är rödmarkerade (mindre bra) och tre är ej bedömningsbara. De tre områdena som ej är rödmarkerade avser ”representation”, ”kraftsamling” och ”övervägande av vård för barn och unga placerade på HVB och familjehem”. Vid revisionens träff med nämnden uppges att de ser allvarligt på att det sistnämnde kontrollområdet fått rödmarkering.

Socialförvaltningen har ett pågående förbättringsarbete avseende intern kontroll. Det genomfördes t.ex. en riskanalys med ledningsgruppen för att ta fram förvaltningsspecifika kontrollmoment till planen för 2018. Inför workshopen inventerades riskerna av olika tjänstemän inom förvaltningen. På workshopen värderades de inventerade riskerna utifrån sannolikhet och konsekvens. Därefter bedömdes gemensamt vilka som skulle åtgärdas, kontrolleras eller accepteras. I arbetet har det även uppgivits att en utgångspunkt var nämndens mål.

2.3.3. Övriga frågor

Under denna rubrik omnämns betydelsefulla händelser under 2017 enligt årsredovisningen. Bland annat omnämns att socialtjänsten är ett välfärdsområde där digitaliseringen bär med sig stora möjligheter inte minst när det gäller självständighet, delaktighet och inflytande.

De nya lagarna och ersättningsnivåerna inom flyktingmottagandet omnämns som en betydelsefull händelse för nämnden som medfört att socialförvaltningens verksamhet snabbt behövt anpassa sig för att erbjuda ett bra mottagande.

Även personalsituationen diskuteras, där det rapporteras att den stabiliserats men att svårigheter med att rekrytera personer med relevant utbildning och erfarenhet är svårt. Vidare upplevs den yngre generationen medarbetare ha delvis andra krav och förväntningar som förvaltningen måste förstå och möta för att vara en attraktiv arbetsgivare.

2.4. Framtidsperspektiv

Under denna punkt har diskussioner förts kring framtiden och fortsatta utmaningar, såsom bland annat:

- Förbättrat samarbete med polisen inom Barn och Unga
- Säkerställa en rättssäker handläggning
- Digitalisering
- Ny organisation